

การดำเนินการของตัวความในคดีชั้นอุทธรณ์

การดำเนินคดีปกครองในชั้นอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคัดค้านคำพิพากษาและคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น ดังนี้

"มาตรา ๗๓ การคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นนั้นให้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งถ้ามิได้ยื่นอุทธรณ์ตามกำหนดเวลาดังกล่าวให้ถือว่าคดีนั้นเป็นอันถึงที่สุด

คำพิพากษาหรือคำสั่งตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงคำสั่งเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลหรือคำสั่งอื่นใดที่ทำให้คดีเสร็จเด็ดขาด

ในกรณีที่ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่าคำอุทธรณ์ใดมีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยศาลปกครองสูงสุดจะสั่งไม่รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาก็ได้

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดให้เป็นที่สุด"

ดังนั้นการดำเนินคดีปกครองในชั้นอุทธรณ์ คู่ความที่ประสงค์จะอุทธรณ์จึงต้องปฏิบัติตามมาตรา ๗๓ และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ มีหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินคดีในชั้นอุทธรณ์เป็น ๒ กรณีได้แก่

๑. การอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

ในกรณีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นถ้ากฎหมายหรือระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้ถึงที่สุดให้อุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดโดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการแตกต่างกันตามลักษณะของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น ดังนี้

๑.๑ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นตามมาตรา ๗

สำหรับคำพิพากษาและคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นตามมาตรา ๗ ให้หมายความรวมถึงคำสั่งเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลหรือคำสั่งอื่นใดที่ทำให้คดีเสร็จเด็ดขาดแต่ไม่รวมถึงคำสั่งระหว่างพิจารณาซึ่งมีระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการ ในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๐๐ วรรคสอง โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

ก) การอุทธรณ์ต้องทำเป็นคำอุทธรณ์ซึ่งตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๐๑ กำหนดให้ทำเป็นหนังสือและอย่างน้อยต้องระบุ

(๑) ชื่อผู้อุทธรณ์และคู่กรณีในอุทธรณ์

(๒) ข้อคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

(๓) คำขอของผู้อุทธรณ์

(๔) ลายมือชื่อผู้อุทธรณ์

ข) คำอุทธรณ์ให้ยื่นต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้าคู่ความมิได้ยื่นอุทธรณ์ตามกำหนดเวลา ๓๐ วันดังกล่าวให้ถือว่าคดีเป็นอันถึงที่สุด นอกจากนี้กำหนดระยะเวลาดังกล่าวตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ก็ไม่ได้ให้อำนาจศาลปกครองขยายระยะเวลาออกไปได้

ดังนั้นคู่ความจึงไม่อาจยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาการอุทธรณ์ออกไปได้และการอุทธรณ์คดีปกครองต้องพิจารณาตามหนังสือเวียนกระทรวงการคลัง (ภาคผนวก ๘)

ค) ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่จะยกขึ้นอ้างในการยื่นคำอุทธรณ์จะต้องกล่าวไว้โดยชัดแจ้งในคำอุทธรณ์และต้องเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลปกครองชั้นต้นแต่ถ้าเป็นปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือปัญหาเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะผู้อุทธรณ์จะยกขึ้นกล่าวในคำอุทธรณ์หรือในชั้นอุทธรณ์ก็ได้

๑.๒ เหตุที่ศาลปกครองมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์

ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๐๔ มีดังนี้

๑. คำอุทธรณ์นั้นไม่สมบูรณ์ครบถ้วนซึ่งอาจแก้ไขได้และผู้อุทธรณ์ไม่แก้ไขภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

๒. คำอุทธรณ์นั้นไม่สมบูรณ์ครบถ้วนและเป็นกรณีที่ไมอาจแก้ไขให้ถูกต้องได้

๓. ผู้อุทธรณ์ชำระค่าธรรมเนียมศาลไม่ครบถ้วนและไม่ชำระให้ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

๔. คำอุทธรณ์นั้นต้องห้ามตามกฎหมาย

๕. คำอุทธรณ์นั้นยื่นโดยผิดระเบียบนี้

สำหรับกรณีดังกล่าวหากศาลปกครองชั้นต้นตรวจพบก็จะมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ แต่หากศาลปกครองชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์ไว้พิจารณาเมื่อความปรากฏในชั้นศาลปกครองสูงสุดองค์คณะตุลาการศาลปกครองสูงสุดจะมีคำสั่งยกอุทธรณ์นั้น

ในกรณีที่ศาลปกครองชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์ด้วยเหตุดังกล่าวผู้อุทธรณ์มีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์ดังกล่าวต่อศาลปกครองสูงสุดระยะเวลายื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดข้อ ๖. ศาลมีอำนาจสั่งขยายได้ตามความจำเป็น

ตามมาตรา ๗๓ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๐๘ ยังให้อำนาจเฉพาะศาลปกครองสูงสุดที่จะสั่งไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณาในกรณีที่เห็นว่า คำอุทธรณ์นั้นมีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย

๑.๓ คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่ถือว่าเป็นที่สุด ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ มีดังนี้

- ๑) คำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณา รวมถึงในกรณีที่ศาลรับคำฟ้องที่ยื่นเมื่อพ้นระยะเวลาการฟ้องคดีแล้ว โดยศาลเห็นเองหรือเมื่อคู่กรณีมีคำขอ
- ๒). คำสั่งไม่รับคำฟ้องแย้งเนื่องจากไม่เกี่ยวกับฟ้องเดิม
- ๓). คำสั่งไม่รับคำขอทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง
- ๔). คำสั่งยกคำขอทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง
- ๕). คำสั่งไม่รับหรือยกคำขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองอย่างใดๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษาหรือคำขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดวิธีการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างการพิจารณาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษา
- ๖). คำสั่งไม่อนุญาตให้ถอนฟ้อง
- ๗). คำสั่งอนุญาตให้คู่กรณีนำพยานหลักฐานมาสืบประกอบคำแถลง

๑.๔ คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๓ ข้อ ๔๙/๑ ได้แก่

- คำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา
- คำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความโดยไม่มีการวินิจฉัยชี้ขาดคดี
- คำสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลตามมาตรา ๖๔

- คำสั่งอื่นใดซึ่งไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ระหว่างพิจารณาตามข้อ ๑๐๐ วรรคสอง คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นดังกล่าวสามารถอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดได้โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

- ก) ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ได้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย
- ข) การอุทธรณ์ให้ทำเป็นคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง
- ค) คำร้องอุทธรณ์คำสั่งให้ยื่นต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำสั่ง
- ง) ต้องยื่นคำร้องอุทธรณ์ภายในกำหนดระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

ข้อสังเกต

- ๑. ระยะเวลายื่นอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นกรณีนี้ศาลมีอำนาจสั่งขยายได้ตามความจำเป็น
- ๒. คำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความไม่มีการวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นแห่งคดีไม่เป็นคำสั่งที่ทำให้คดีเสร็จเด็ดขาดความมาตรา ๗๓ วรรคสอง
- ๓. วันเริ่มนับระยะเวลายื่นอุทธรณ์ตามระเบียบนี้กำหนดไว้แตกต่างจากที่กำหนดตามมาตรา ๗๓ นับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งตั้งนั้น วันเริ่มนับระยะเวลาอุทธรณ์คำสั่งจึงต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นเป็นต้นไป

๑.๕ คำสั่งระหว่างพิจารณา

กรณีคำสั่งระหว่างพิจารณาจะอุทธรณ์ทันทีหลังจากที่ศาลปกครองชั้นต้นได้มีคำสั่งยังไม่ได้แต่ให้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวพร้อมกับการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งที่ทำให้คดีเสร็จเด็ดขาดจากศาลเว้นแต่เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาที่ระเบียบนี้กำหนดให้อุทธรณ์ระหว่างพิจารณาได้หรือกำหนดให้เป็นอันที่สุด

สำหรับคำสั่งระหว่างพิจารณาที่ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดให้อุทธรณ์ระหว่างพิจารณาได้มี ๒ กรณี คือ

- ๑. คำสั่งตุลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง
- ๒. คำสั่งของศาลในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองอย่างใดๆเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษาหรือวิธีการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างพิจารณาหรือเพื่อบังคับตามกฎหมาย

การอุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณาทั้งสองกรณีดังกล่าวต่อศาลปกครองสูงสุดมีหลักเกณฑ์ดังนี้

- ก) ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ได้แก่ ผู้มีส่วนได้เสีย
- ข) การอุทธรณ์ให้ทำเป็นคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง
- ค) คำร้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวให้ยื่นต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำสั่ง
- ง) ต้องยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งหรือทราบคำสั่ง ระยะเวลายื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวศาลมีอำนาจสั่งขยายได้ตามความจำเป็น

๒. การประสานงานเกี่ยวกับคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด

๒.๑ การอุทธรณ์

พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนมีหนังสือแจ้งคำพิพากษาให้ตัวความทราบเพื่อพิจารณาความเห็นทางคดีว่า หน่วยงานตัวความประสงค์จะอุทธรณ์หรือไม่อุทธรณ์ตามความเห็นของพนักงานอัยการต่อไป เนื่องจากการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นต่อศาลปกครองสูงสุดมีกำหนดระยะเวลาเพียงภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลปกครองชั้นต้นได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และไม่สามารถยื่นคำขอขยายระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์ได้อีกตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๓ วรรคแรก

ดังนั้น เมื่อหน่วยงานตัวความได้รับทราบคำพิพากษาและความเห็นทางคดีแล้ว หากหน่วยงานตัวความประสงค์จะอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองต่อศาลปกครองสูงสุด ก็ให้แจ้งประเด็นของคำพิพากษาที่ยังคลาดเคลื่อนข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังกล่าว พร้อมเหตุผลที่จะโต้แย้ง โดยจัดส่งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่จะอุทธรณ์ไปยังสำนักงานคดีปกครอง ภายใน ๗ วันทำการก่อนครบกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์

ค่าธรรมเนียมศาลในการอุทธรณ์คำพิพากษา(ถ้ามี) ให้ผู้ประสานคดีของหน่วยงานตัวความนัดหมายกับพนักงานอัยการเจ้าของสำนวน เพื่อให้ทราบวันที่พนักงานอัยการประสงค์จะยื่นอุทธรณ์ และประมาณการค่าธรรมเนียมในการอุทธรณ์ เพื่อจัดเตรียมค่าธรรมเนียมในชั้นอุทธรณ์ ซึ่งหน่วยงานตัวความอาจชำระเป็นเงินสดหรือเช็คธนาคารสั่งจ่ายในนาม “เงินค่าธรรมเนียมและเงินค่าปรับของสำนักงานศาลปกครอง...” โดยผู้ประสานคดีต้องนำไปชำระต่อศาลปกครองในวันที่ยื่นอุทธรณ์ต่อไป

๒.๒. การแก้อุทธรณ์

ในกรณีที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนจะมีหนังสือส่งหมายแจ้งคำสั่งศาลและสำเนาคำอุทธรณ์ให้หน่วยงานตัวความทราบเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของคำอุทธรณ์ของคู่กรณีอีกทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเพื่อประกอบในการจัดทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงในการแก้อุทธรณ์พร้อม

เหตุผลที่จะโต้แย้งประเด็นที่จะแก้ข้อเท็จจริงทุกประเด็นแล้วจัดส่งไปยังสำนักงานคดีปกครอง เพื่อจัดทำคำแก้ข้อเท็จจริงยื่นต่อศาลปกครองสูงสุดต่อไป

หากตัวความไม่อาจจัดคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อจัดทำคำแก้ข้อเท็จจริงได้ทันภายใน กำหนดระยะเวลาที่ศาลปกครองสูงสุดกำหนด ให้หน่วยงานตัวความมีหนังสือแจ้งเหตุขัดข้องไปยัง พนักงานอัยการเจ้าของสำนวน เพื่อจะได้พิจารณายื่นคำร้องขอขยายระยะเวลายื่นคำแก้ข้อเท็จจริง ต่อศาลปกครองสูงสุดต่อไป

๒.๓ การแสวงหาข้อเท็จจริงการนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกและการพิพากษาของ ศาลปกครองสูงสุด

ภายหลังจากการแก้ข้อเท็จจริงหากตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นว่า คดีมีข้อเท็จจริง เพียงพอที่ศาลจะพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้แล้วจะมีการกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหา ข้อเท็จจริงนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกและพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาด คดีต่อไปเหมือนกับการพิจารณา ของศาลปกครองชั้นต้นซึ่งพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนจะแจ้งให้ทราบตามหมายแจ้งกำหนดวัน นัดของศาล แล้วแต่กรณีเพื่อให้ตัวความตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี) หรือ ดำเนินการตามหมายแจ้งของศาล

เมื่อศาลปกครองสูงสุดพิพากษาหรือมีคำสั่งแล้ว พนักงานอัยการจะมีหนังสือแจ้ง ให้ตัวความทราบเพื่อดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งต่อไป หรือหากตัวความทราบคำ พิพากษาหรือคำสั่งแล้วก็ไม่ต้องแจ้งคำพิพากษาหรือคำสั่งอีกคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ปกครองสูงสุดนั้นย่อมเป็นที่ยุติตามมาตรา ๗๓ วรรคสี่

๓. การดำเนินคดีปกครองที่เป็นอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด

คดีบางประเภทสามารถยื่นฟ้องโดยตรงต่อศาลปกครองสูงสุดซึ่งมีอำนาจ พิจารณาและพิพากษาตามวิธีพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด ได้แก่

(๑) คดีตามมาตรา ๑๑ (๑)(๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งต้องเริ่มคดีด้วยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุด ได้แก่

- ตามมาตรา ๑๑ (๑) คดีพิพาทเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อ พินาตามที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองประกาศกำหนด

- ตามมาตรา ๑๑ (๒) คดีพิพาทเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของพระราช กฤษฎีกาหรือกฎที่ออกโดยคณะรัฐมนตรีหรือโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

- ตามมาตรา ๑๑ (๓) คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด

(๒) การยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดให้ดำเนินการเช่นเดียวกับการดำเนินคดีปกครองในศาลปกครองชั้นต้น

ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๓ ข้อ ๕, ๕๐, ๖๔ และ ๖๕ ได้กำหนดให้ใช้วิธีพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวนโดยศาลอาจตรวจสอบและแสวงหาข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสมนอกเหนือจากพยานหลักฐานของคู่ความและศาลมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจที่จะรับฟังข้อเท็จจริงได้ตามที่เห็นสมควร

หมายเหตุ การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์ มีเพียง ๒ ขั้นตอน คือ ยื่นคำอุทธรณ์และยื่นคำแก้อุทธรณ์ แต่หากได้รับคำแก้อุทธรณ์แล้วประสงค์จะคัดค้าน คำแก้อุทธรณ์ ตัวความทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ยื่นต่อศาลปกครองสูงสุดได้โดยไม่มีระยะเวลากำหนด แต่ต้องยื่นก่อนการสิ้นสุดแสวงหาข้อเท็จจริง ซึ่งศาลปกครองสูงสุดจะรับคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ใช้เป็นคำชี้แจงประกอบการพิจารณา แม้วิธีพิจารณาคดีปกครองไม่ได้บัญญัติวิธีพิจารณาเกี่ยวกับการยื่นคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ไว้ แต่เนื่องจากศาลใช้ระบบวิธีไต่สวน คู่ความจึงสามารถนำเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อคดีให้ศาลปกครองสูงสุดได้รับทราบ แต่ทั้งนี้ ต้องยื่นก่อนวันสิ้นสุดแสวงหาข้อเท็จจริง